

NACRT

**PRIJEDLOG ZAKONA O USKRATI PRAVA NA UVEĆANJE PLAĆE PO
OSNOVI OSTVARENIH GODINA RADNOG STAŽA, S KONAČNIM
PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, ožujak 2014. godine

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4., a u vezi s člankom 55. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/2010 - pročišćeni tekst).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU ZAKONOM TE POSLJEDICE DONOŠENJA ZAKONA

Republika Hrvatska nalazi se u teškoj gospodarskoj situaciji uslijed višegodišnje recesije. Realna ekonomska aktivnost u 2012. bila je manja za gotovo 11% u odnosu na 2008. godinu. U isto vrijeme, industrijska proizvodnja smanjena je za preko 16%, broj zaposlenih osoba pao je za oko 160 tisuća, a broj umirovljenika porastao za više od 70 tisuća. U 2013. godini zabilježena su daljnja negativna kretanja.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	$\Delta 2012/$ 2008
BDP - tekuće cijene, mil. HRK	318.308	343.412	328.672	323.807	330.171	330.232	-13.180
BDP rashodovna strana - realni međugodišnji rast, %	5,1	2,1	-6,9	-2,3	0,0	-2,0	-10,9
Potrošnja kućanstava	6,5	1,4	-7,5	-1,3	0,2	-2,9	-11,2
Državna potrošnja	5,0	-0,2	0,4	-2,1	-0,6	-0,8	-3,1
Bruto investicije u fiksni kapital	7,1	8,7	-14,2	-15,0	-6,4	-4,6	-34,9
Izvoz roba i usluga	3,7	1,7	-16,2	4,8	2,0	0,4	-10,0
Uvoz roba i usluga	6,1	4,0	-21,4	-2,8	1,3	-2,1	-24,2
Industrijska proizvodnja, % godišnja promjena	4,9	1,2	-9,2	-1,4	-1,2	-5,5	-16,5
Zaposlene osobe (administrativni izvori)	1.516.909	1.554.805	1.498.784	1.432.453	1.411.237	1.395.111	-159.694
od čega javni sektor	246.806	249.265	251.061	250.547	251.453	252.172	2.907
Registrirane nezaposlene osobe	264.446	236.741	263.174	302.425	305.333	324.323	87.582
Broj umirovljenika, kraj razdoblja	1.118.815	1.145.438	1.172.500	1.197.130	1.212.261	1.217.203	71.765

Pogoršanje domaćih makroekonomskih uvjeta, potpomognuto negativnim kretanjima u međunarodnom okruženju, imalo je značajan utjecaj na slabije prikupljanje prihoda proračuna koje bi bilo još izraženije da nije bilo zakonskih izmjena poreznog sustava.

Kretanje rashoda u velikoj mjeri određeno je troškovima financiranja javnog duga koji je značajno narastao uslijed višegodišnjih deficita i preuzetih dugova javnih poduzeća, kao posljedica lošeg upravljanja. Tako je, prema statističkoj metodologiji Eurostata ESA 95, u razdoblju 2009. do 2011. godine, manjak proračuna opće države zabilježio je rast s 5,3% BDP-a na 7,8% BDP-a, što je prije svega proizašlo zbog izostanka strukturnih reformi nužnih za dugoročnu održivost javnih financija. U 2012. godini manjak proračuna opće države iznosio je 5% BDP-a. Istodobno, javni dug porastao je za 63 milijarde kuna odnosno s 36,6% BDP-a u 2009. na 55,5% BDP-a u 2012. godini. Takav porast javnog duga doveo je do značajnog rasta troška njegova financiranja odnosno rashoda za kamate koje su u 2012. iznosile 8,9 milijardi kuna.

Planirani manjak u 2013. godini iznosi 18,4 milijarde kuna ili 5,5% BDP-a, iz čega proizlazi da će javni dug, kao i trošak kamata, i dalje značajno rasti. Proračun za 2014. pokazuje daljnji rast deficita i to na 19,2 milijarde kuna ili 5,5% BDP-a, uslijed rasta rashoda za kamate koje će iznositi 12,1 milijardu kuna te porasta rashoda povezanih s ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju od oko 4,3 milijarde kuna.

Time ovi rashodi ograničavaju kretanje svih ostalih kategorija proračunskih rashoda. Projicirani deficiti te neizvjestan i spor oporavak ekonomskog rasta u idućim godinama dodatno će povećati razinu javnog duga, koji će već u 2014. godini prijeći razinu od 60% BDP-a.

Hrvatska je započela niz procedura ekonomskog upravljanja ustrojenih na razini Europske unije. To se prije svega odnosi na Pakt o stabilnosti i rastu čiji je cilj osigurati održivost javnih financija. S obzirom da deficit opće države prelazi granicu od 3%, a dug od 60% BDP-a, pokrenuta je korektivna procedura prekomjernog deficita čiji je cilj u najkraćem razumnom roku dostići predviđene razine. Europska komisija je pokrenula proceduru prekomjernog deficita za Hrvatsku i uskoro se očekuje usvajanje programa fiskalne prilagodbe, koji Vijeće EU zahtijeva od Republike Hrvatske.

U ovom trenutku iznimno nepovoljnih kretanja u gospodarstvu, zadržavanje prava proisteklih iz trenutno važećih zakonskih propisa značilo bi pritisak na daljnji rast manjka proračuna i javnog duga. Produbljivanje fiskalnih neravnoteža moglo bi dovesti do dodatnog pada kreditnog rejtinga te daljnjeg porasta cijena zaduživanja države, ali i ukupnog gospodarskog sustava. To bi predstavljalo teret za ukupnu konkurentnost gospodarstva i održivost duga.

S obzirom na to da iz navedenih pokazatelja ekonomskih kretanja proizlazi kako se upravo predloženim mjerama osigurava gospodarski napredak Vlada Republike Hrvatske smatra opravdanim i potrebnim donijeti predloženi zakon. Naime, u uvjetima oskudice i gospodarske krize uloga države posebno je naglašena. Njezina dužnost je različitim mjerama gospodarske politike u skladu s gospodarskim mogućnostima urediti razinu gospodarskih i socijalnih prava, odnosno poticati gospodarski napredak, odnosno nužno je provesti daljnje mjere fiskalne štednje radi smanjenja javnog duga.

U tom smislu, nameće se i nužnost preispitivanja troškova rada u državnoj službi i javnim službama. Da bi javna vlast u promijenjenim gospodarskim i socijalnim okolnostima djelotvorno zaštitila dobrobiti pojedinaca i same društvene zajednice, osiguravajući pri tome ostvarenje navedenih temeljnih vrednota, njezina ustavna ovlast i dužnost je prilagoditi zakonsko uređenje tim novim prilikama, što uključuje i redefiniranje određenih prava.

U ovom trenutku se na području rada državnih i javnih službi primjenjuje niz kolektivnih ugovora, odnosno sporazuma i drugih ugovora, koji su zaključivani u vrijeme boljeg gospodarskog stanja, rasta plaća i drugih materijalnih prava, a koje u vrijeme recesije i nužnih mjera štednje, više nije moguće u potpunosti poštivati. Zbog održanja fiskalne stabilnosti troškova zaposlenih u državnim tijelima i javnim službama uočeni problem nedostataka sredstava za poštivanje ugovorenih materijalnih prava, moguće je riješiti ili na način da se privremeno ograniče neka od tih ugovorenih prava ili da se smanjenjem broja zaposlenih smanje ukupni troškovi zaposlenih.

Zbog održavanja fiskalne održivosti sustava državnih i javnih službi, koji bi ujedno omogućio održavanje postojeće razine zaposlenosti, potrebno je smanjiti ukupna sredstva troškova rada. Obzirom da su neka materijalna prava i uvećanja plaća u državnim i javnim službama ugovorena nizom kolektivnih ugovora, od kojih su neki i otkazani, a primjenjuju se još u otkaznom roku od tri mjeseca, uvažavajući okolnost da se materijalna prava zaposlenih u državnim i javnim službama financiraju u pravilu od istovjetnih javnih i fiskalnih prihoda, posebnu brigu je potrebno voditi o nužnosti da opseg i visina njihovih prava bude ujednačena. Budući da se ni do kraja ove godine ne očekuje rast bruto domaćeg proizvoda, nužno je i u državnim i svim javnim

službama, uskratiti pravo na povećanje plaće, koje se ostvaruje temeljem broja ostvarenih godina radnog staža.

Plaće zaposlenih u državnoj i javnim službama obračunavaju se kao umnožak osnovice za izračun plaće i 0,5 % za svaku navršenu godinu rada.

Pri tome je kolektivnim ugovorima za zaposlene u državnoj i javnim službama još dodatno ugovoreno pravo na postotno uvećanje koeficijenata složenosti poslova, odnosno uvećanje plaće za 4, 8 i 10 postotnih poena nakon ostvarenih 20, 30 i 35 godina radnog staža ugovoreno, a ostvaruje se na način da po osnovi jednog dijela kolektivnih ugovora (srednjoškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje te socijalna skrb) postotno uvećanje ovisi o ukupno ostvarenom radnom stažu, a po osnovi drugog dijela (državna služba, znanost i visoko obrazovanje, zdravstvo i kultura) ovisi o radnom stažu u ustanovama pripadajuće djelatnosti.

S obzirom da se na dodatak od 0,5 % za svaku navršenu godinu rada još dodaje kolektivnim ugovorima ugovoreno uvećanje plaće za 4, 8 i 10 % po istoj osnovi, u uvjetima gospodarske krize i prekomjernog deficita, smatra se opravdanim da se zbog fiskalne održivosti i očuvanja zaposlenosti, za 2014. godinu uskrati pravo na predmetno dvostruko uvećanje plaće po istoj pravnoj osnovi.

Uskratom prava na uvećanje koeficijenta složenosti poslova, odnosno plaća zaposlenima u državnim i javnim službama u 2014. godini, a koja obveza proizlazi samo i isključivo iz ugovorenih obveza, a ne iz zakona i drugih propisa, ostvarit će se odgovarajući dio potrebnih ušteda u Državnom proračunu.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske jer ne dovodi do povećanja rashoda državnog proračuna, ali će utjecati na postizanje određenih ušteda u području troškova državnog proračuna za zaposlene u javnim i državnim službama, koji se procjenjuje u visini od otprilike 500 milijuna kuna za 2014. godinu.

IV. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temelj za donošenje ovoga Zakona po hitnom postupku nalazi se u odredbi članka 159. Poslovnika Hrvatskoga sabora, a to su osobito opravdani državni razlozi, odnosno potreba da se u uvjetima gospodarske i financijske krize, te njenog negativnog utjecaja na fiskalnu održivost Državnog proračuna i zaposlenost, smanjenjem troškova rada očuva što veći broj radnih mjesta u javnim službama. Iz navedenih razloga predlaže se i stupanje zakona na snagu prvog dana od dana objave u Narodnim novinama.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O USKRATI PRAVA NA UVEĆANJE PLAĆE PO OSNOVI OSTVARENIH GODINA RADNOG STAŽA

Članak 1.

Ovim se Zakonom uskraćuje pravo na uvećanje plaće po osnovi ostvarenih godina radnog staža, koje je kolektivnim ugovorima ugovoreno u visini od 4, 8 i 10 posto i to:

1) za zaposlene u državnim službama kao uvećanje koeficijenta složenosti poslova radnog mjesta,

2) za zaposlene u javnim službama kao uvećanje koeficijenta složenosti poslova radnog mjesta ili kao uvećanje osnovice za izračun plaće ili kao uvećanje plaće izračunate kao umnožak osnovne plaće i dodataka s osnova uvjeta rada.

Članak 2.

Pravo iz članka 1. ovoga Zakona uskraćuje se od 01. travnja 2014. godine do 31. prosinca 2014. godine.

Članak 3.

Na prava iz odredbe članka 1. ovoga Zakona, ne primjenjuje se odredba članka 7. stavka 3. Zakona o radu („Narodne novine“, broj 149/09, 61/11, 82/12 i 73/13).

Članak 4.

Ovaj Zakon stupa na snagu prvog dana od dana objave u Narodnim novinama.

V. OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBI

Članak 1.

Ovim se člankom određuje predmet zakonskog uređenja, odnosno uskraćuje se pravo na uvećanje plaće po osnovi ostvarenih godina radnog staža, koje je kolektivnim ugovorima ugovoreno u visini od 4, 8 i 10 posto i to za zaposlene u državnim službama kao uvećanje koeficijenta složenosti poslova radnog mjesta kao i za zaposlene u javnim službama kao uvećanje koeficijenta složenosti poslova radnog mjesta ili kao uvećanje osnovice za izračun plaće ili kao uvećanje plaće izračunate kao umnožak osnovne plaće i dodataka s osnova uvjeta rada, a nakon ostvarenih 20, 30 i 35 godina radnog staža.

Članak 2.

Propisuje se razdoblje u kojem se uskraćuje pravo na povećanu plaću po navedenoj osnovi.

Članak 3.

Ovim se člankom, za uskraćena materijalna prava, isključuje primjena za radnika najpovoljnijeg prava utvrđenog Zakonom o radu.

Članak 4.

Određuje stupanje na snagu ovoga Zakona.